

KAZIMIERZ BROWICZ

Piętnaście lat badań florystyczno-dendrologicznych w Grecji

Abstract

Browicz K. 1995. Fifteen years of floristic-dendrological investigations in Greece. *Arbor. Kórnickie* 40: 37-53.

Between 1979-1994 eleven trips to Greece were organized by the Institute of Dendrology, Kórnik. During this time many parts of inland Greece and some islands were penetrated and herbarium specimens and field notes were gathered. In the chronological arrangement the author treats each of the trips – he mentions list of participants, means of locomotion, itinerary, newly discovered taxa and publications elaborated as a result of these investigations.

Additional key words: itinerary, Greece, trees, shrubs.

Address: K. Browicz, 60-357 Poznań, Przybyszewskiego 66 m. 6. Poland.

Accepted for publication, February 1995.

WSTĘP

W drugiej połowie marca 1978 roku po raz pierwszy przyjechałem do Grecji, do zielnika Goulandris Natural History Museum w Kifissia, celem zabrania danych dotyczących występowania w tym kraju różnych gatunków drzew i krzewów dla potrzeb opracowywanego w tym czasie atlasu „Chorology of trees and shrubs in South-West Asia and adjacent regions”. Korzystając z okazji, w krótkim siedmiodniowym okresie pobytu miałem możliwość zapoznania się z roślinnością Attyki (góra Himetos i Pentelikon), a także środkowej partii Eubei. Pani Niki Goulandris, kierująca wyżej wymienionym muzeum w Kifissia, zaproponowała mi podjęcie badań na terenie Grecji, deklarując jednocześnie pomoc finansową.

W następnych latach, w Zakładzie Systematyki i Geografii Instytutu Dendrologii PAN w Kórniku zorganizowałem 11 wypraw terenowych do

różnych części kontynentalnej Grecji oraz kilku wysp (Ryc. 1). Zgromadzone w tym czasie dane (zielniki, notatki florystyczne) zostały wykorzystane w chorologicznym atlasie – A. Boratyński, K. Browicz, J. Zieliński „Chorology of trees and shrubs in Greece”. Pierwsze, kserograficzne wydanie tego atlasu ukazało się w Kórniku w 1990 roku. Obejmuje ono 211 stron, w tym 200 punktowych map zasięgowych. Drugie, uzupełnione i poszerzone wydanie o objętości 286 stron z 270 mapami zostało wydrukowane w 1992 roku.

Ryc. 1. Mapa tras podróży w Grecji, 1979-1994.

Fig. 1. Map of itineraries throughout Greece, 1979-1994.

Zrealizowanie badań terenowych w Grecji było możliwe dzięki pomocy kilku instytucji, przede wszystkim ze strony Goulandris Natural History Museum w Kifissia (koło Aten), z którym to Muzeum Instytut Dendrologii PAN w Kórniku ściśle współpracował. Ponadto, w różnym czasie i w różnej formie pomocy tej udzielił Wydział II Nauk Biologicznych PAN, Instytut Dendrologii PAN, U.S. Department of Agriculture w ramach przyznanego grantu na prace chorologiczne oraz, w ostatnim roku, także Komitat Badań Naukowych w Warszawie. Wszystkim tym instytucjom jestem bardzo zobowiązany, gdyż bez ich pomocy nie byłyby możliwe tak szeroko zakrojone badania terenowe.

Poniżej, w kolejności chronologicznej, omawiam poszczególne wyprawy z podaniem składu osobowego uczestników, środków lokomocji, czasu trwania i trasy podróży (Fig. 1). Po zakończeniu charakterystyki każdej wyprawy zamieszczam dane o odkrytych nowych gatunkach drzew i krzewów dla całej Grecji względnie dla poszczególnych wysp a także publikacje stanowiące wynik naszej działalności. Zbiory zielnikowe zgromadzone w czasie wypraw przechowywane są w Zielniku Instytutu Dendrologii PAN w Kórniku i w Goulandris Natural History Museum w Kifissia (Ryc. 1).

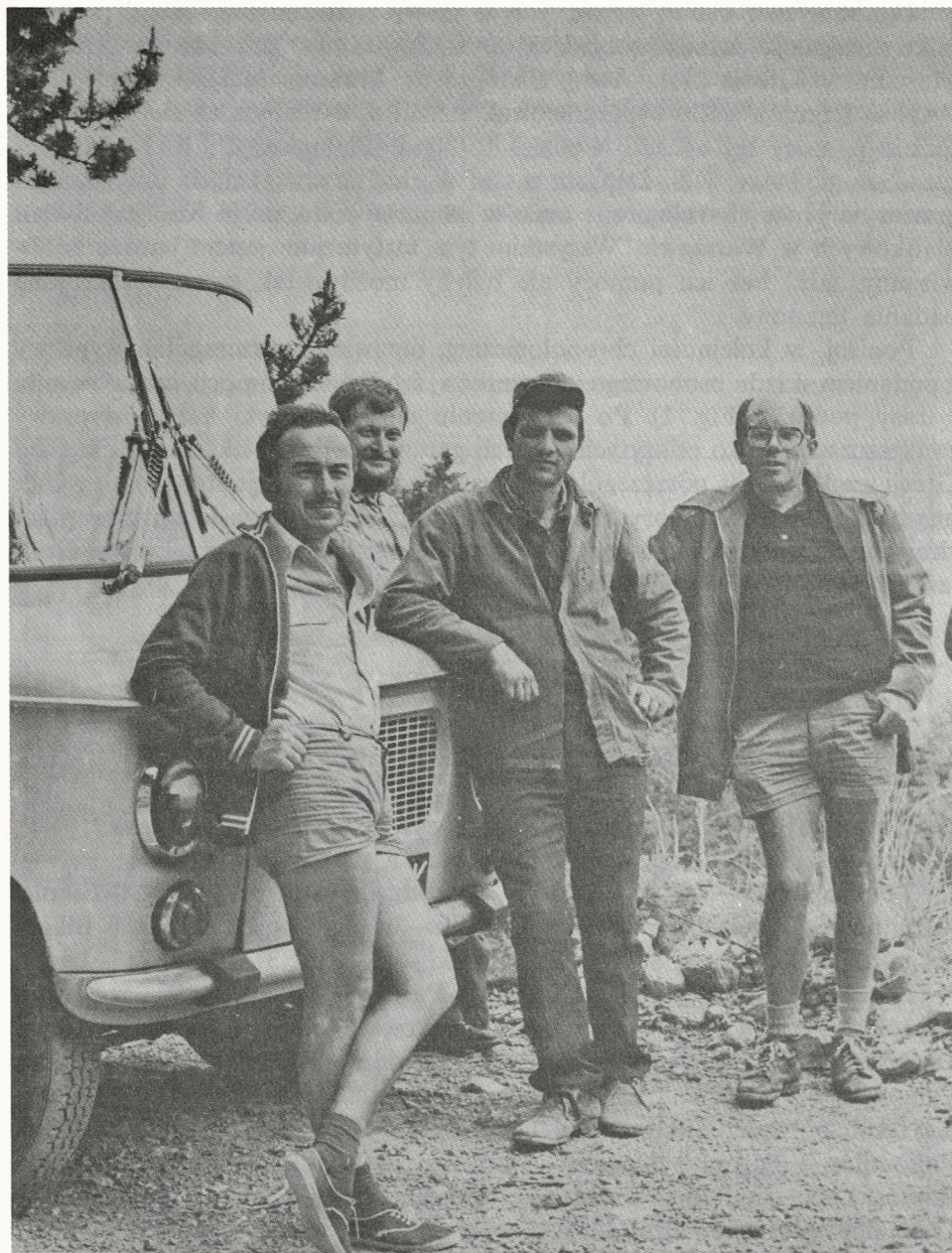
OMÓWIENIE WYPRAW

1. Tracja, wschodnia Macedonia i Chalkidiki. 1979

Uczestnicy: A. Boratyński, K. Browicz, K. Jakusz, J. Zieliński.

Środek lokomocji: mikrobus „Nysa” z przyczepą.

Trasa: 25.05 – 29.05. Kórnik – Czechosłowacja – Węgry (Miskolc) – Rumunia (Carnasebeș) – Bułgaria (Vidin – Michajlovgrad – Sofia – Błagowgrad); 30.05. Grecja: Seres – Thesaloniki – Katerini; 31.05. Larisa – Lamia – Termopile – Maraton; 01.06. Kifissia – Parnis; 02.06. Ateny; 03.06. Kifissia – Molos; 04.06. Lamia – Larisa – dolina rzeki Tempe – Litochoro – Ag. Dionisos; 05.06. Thesaloniki – półwysep Kasandra – Ag. Nikolaos; 06.06. Akr. Paliourion – Paliourio – Ag. Nikolaos; 07.06. Kalandra – Kasandra – Psakoudia; 08.06. półwysep Sithonia – Metamorfosis – Neos Marmaras; 09.06. dolina Poliomiłos – Toroni – Koufos – Ambelos; 10.06. Sikea – Sarti; 11.06. Mt. Itamos; 12.06. Chalkidiki: Palighiros – Taxarhis – Mt. Cholomon – Stratoniki; 13.06. półwysep Ajion Ores: Ierissos – Tripiti; 14.06. Ouranopolis – rejs wzdłuż zachodnich wybrzeży półwyspu – Tripiti; 15.06. Stratonio – Olimpias – Stavros – Asprovalta; 16.06. południowe podgórze Mt. Pangeon – Kavala – Nea Karvali; 17.06. Keramoti – prom na wyspę Thassos: Thassos – Potamia – Alyki – Skala Maries; 18.06. Prinos – Ag. Padeleimon – Pachys; 19.06. Thassos

Ryc. 2. Północno-wschodnia Macedonia, blisko „Lasu Kentriki”. Od lewej ku prawej: J. Zieliński, A. Boratyński, miejscowy leśnik, K. Browicz (1979) (fot. K. Jakusz).

Fig. 2. North-eastern Makedonia, near „Kentriki Forest”. From left to right: J. Zieliński, A. Boratyński, local forester, K. Browicz (1979) (photo K. Jakusz).

– prom do Keramoti – Kavala – Xanthi – Komotini – Makri; 20.06. Alexandroupolis – Fere – Maronia; 21.06. Alexandroupolis – Essimi – Pessani; 22.06. Alexandroupolis – Loutros – Pessani; 23.06. Alexandroupolis – Sape – Nea Santa – Gratini; 24.06. Komotini – Porto Lagos – Xanthi – Stavroupolis; 25.06. Kavala – Paranestion; 26.06. Silli – Zagradenia – Rodopi Mts. (Kentriki); 27.06. Drama – Volas – Granitis; 28.06. Drama – Falakron (Petroussa – Pirghi); 29.06. Drama – Nea Zikhni – Seres; 30.06. Seres – Siderokastron; 30.06.-05.07. Bułgaria (Błagojewgrad – Sofia – Vidin) – Rumunia (Portike de Fier – Arad) – Węgry (Szeged – Budapeszt) – Czechosłowacja (Zlate Moravce) – Kórnik.

W czasie wyprawy znaleziono trzy nowe dla Grecji gatunki drzew i krzewów: *Celtis glabrata*, *Rubus discolor* i *Sorbus austriaca* a także nowy gatunek wierzby *Salix xanthicola*, opisany w 1991 roku przez K.I. Christensena (Ryc. 2).

Publikacje: K. Browicz 1982. *Eriolobus trilobatus* (Poiret) M.J. Roemer in Greece. Ann. Musei Goulandris 5: 23-31.

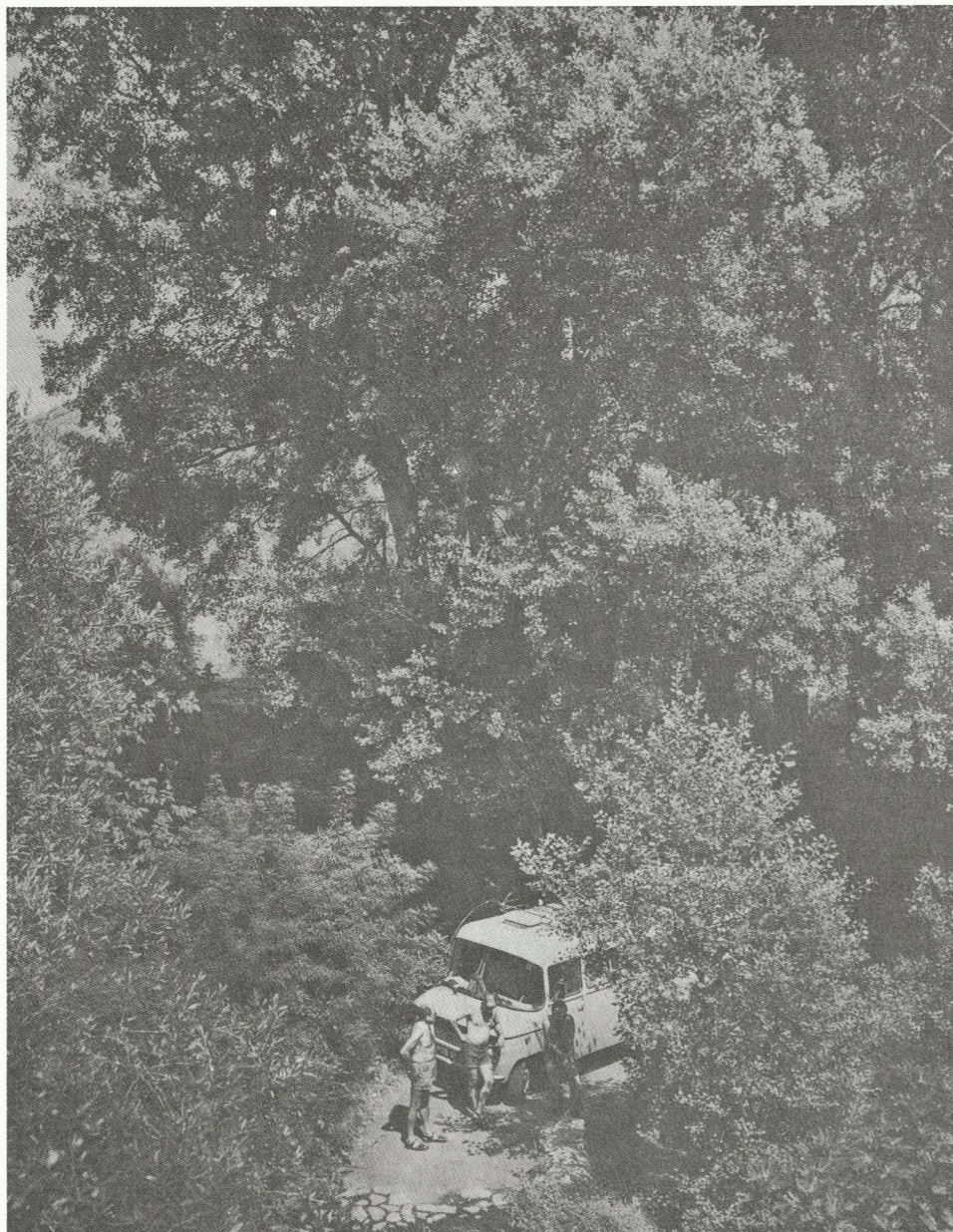
J. Zieliński 1982. Distribution of *Rosa sempervirens* L. in the East Mediterranean region. Ann. Musei Goulandris 5: 163-170.

2. Peloponez. 1980

Uczestnicy: A. Boratyński, K. Browicz, J. Zieliński.

Środek lokomocji: Mikrobus „Nysa” z przyczepą.

Trasa: 02.09.-05.09 Kórnik – Czechosłowacja (Oravska Prehleda) – Węgry (Kecskemet) – Jugosławia – Bułgaria (Błagojewgrad); 06.09. Grecja: Thesaloniki – Katerini; 07.09. Termopile – Dilesi; 08.09. Kifissia – Schinias; 09.09. Ateny – Megara – Korfos; 10.09. Lygurion – Epidaurus – Kalloni; 11.09. Iria – Nauplion – Argos – Mykeny; 12.09. Argos – Mili – Tripoli – Karies; 13.09. Ag. Petros; 14.09. Ag. Ioanis – M. Malevis; 15.09. Sparti – Mystras – Goritsa – Geraki; 16.09. Kosmas – Skala – Monemvasia; 17.09. Monemvasia – Nomia – Neapoli – Elika – Monemvasia; 18.09. Molai – Githion – Areopoli – Neo Itilion – Gerolimenas – Alika – Vathia; 19.09. Gerolimenas – Prigos Dirou – Itilio – Ag. Nikolaos – Kardamili; 20.09. Tseria – Kambos – Kalamata; 21.09. Kalamata; 22.09. Kalamata – Artemisia – Kalamata – Mesinia – Rizomylos – Kazarma; 23.09. Pilos – Methoni – Pilos; 24.09. Spilia Nestoros – Gargaliani – Kiparisia – Rodia – Kalo Nero; 25.09. Tholo – Lepreo – Zaharo – Krestena – Olympia; 26.09. dolina rzeki Erimanthos – dolina rzeki Ladonas – Toubitis – Langadia – Vlahrena; 27.09. Levidi – Tripotama – Labia – Ag. Georgios – Kaletzi; 28.09. Mt. Erimanthos – Agios Georgios; 29.09. Patras; 30.09. Rio (prom) – Andirio – Korinthiakos Kolpos – Eratini – Itea – Delfi; 01.10. Delfi – Amfissa – Bralos – Iraklia; 02.10. Lamia – Farsala – Larisa – Tirnawos – Larisa; 03.10. Litochoro – Olymp – Katerini; 04.10. Seres; 05.10. Seres – Siderokastron; 06.10.-11.10. Bułgaria (Sofia) – Jugosławia (Nisz) – Węgry (Szeged) – Czechosłowacja (Zvolen) – Kórnik. (Ryc. 3.).

Ryc. 3. Postój pod białą topolą (*Populus alba*) w pobliżu Lygurion, Argolida na Peloponezie (1980) (fot. A. Boratyński).

Fig. 3. The stopping place beneath the old *Populus alba* near Lygurion, Argolis, Peloponissos (1980) (photo A. Boratyński).

Publikacje: A. Boratyński, K. Browicz 1982. *Juniperus drupacea* Labill in Greece. *Arbor. Kórnickie* 27: 3-16.

K. Browicz 1983. × *Malosorbus florentina* (Zuccagni) Browicz (*Rosaceae*) in Greece. *Ann. Musei Goulandris* 6: 27-35.

K. Browicz 1985. The genus *Lithodora* Griseb. (*Boraginaceae*) in the eastern Mediterranean region. *Ann. Musei Goulandris* 7: 39-48.

3. Zachodnia Grecja. 1981

Uczestnicy: A. Boratyński, K. Browicz, J. Zieliński.

Środek lokomocji: Mikrobus „Nysa” z przyczepą.

Trasa: 03.09.-06.09. Kórnik – Czechosłowacja (Zvolen) – Węgry (Szeged) – Jugosławia (Nisz) – Bułgaria (Błagojewgrad); 07.09. Grecja: Seres – Thesaloniki – Ormos; 08.09. Thesaloniki – Veria – Kozani – Siatista; 09.09. Grevena – dolina rzeki Venetikos – Kalabaka – Meteora; 10.09. Metsovon – Joannina – Dodoni; 11.09. Joannina – Rodotopion – Klimatia – Sulopoulon – Chinka – Vrosina – Keramitsa; 12.09. Filiata – Neralda – Igumenitsa – Drepanon – Plataria – Suvota; 13.09. Karterion – Masarakia – Margarition – Morphon – Mesopotamon – Paramythia; 14.09. Glyki – Gardikion – Paramythia – Petusion – Morphon – Kanallakion – Myrsini – Kanalion – Kastrosykia – Risa; 15.09. Nikopolis – Prevesa – Aktion – wyspa Lefkas: Nydrion – Katochorion – Mandochorion – Vasiliki – Ag. Petros – Ag. Nikitas; 16.09. Lefkas – Tsouklades – Lefkada – Ag. Nikolaos – Vonitsa – Palimbella – Trifos – Monastyrakion – Thyrion; 17.09. Vustrion – Palaeros; 18.09. Mytikas – Kandila – Astakos – Lesinion – Mesolongion – Kato Retsina – Ellinika – Apo Musura; 19.09. Dafni – Apo Kerasovo – Kato Kerasovo – Agrinion – Stratos – Matsukion – Babini – Aetos; 20.09. Katuna – Komboti – Kambia – jezioro Amvrakia – Stanos – Amphilochoia – Loutron – Kalivia; 21.09. Katafourion – Menidion – Kombotion – Floriada – Petra – Arta – Stephani – Thesprotikon – Pappadates – Assos – Dervisiana – Kopani – Perdika; 22.09. Heni Terevoni – Kouklesion – Kato Athamanion – Palaeochorion – Drosopigi – Terpnas; 23.09. Arta – Joannina – Perama – Metsovon; 24.09. Milea – Katara – Korydallos – Kastanea; 25.09. Kalabaka – Vasiliki – Trikala – Pharkadon – Larisa – Katerini; 26.09. Thesaloniki – Dorkas – Seres; 27.09.-02.10. Bułgaria (Błagojewgrad, Sofia) – Jugosławia (Nisz) – Węgry (Kecskemet) – Czechosłowacja (Młynany) – Kórnik. (Ryc. 4.)

Publikacje: A. Boratyński, K. Browicz, J. Zieliński 1983. Contribution to the woody flora of Greece. *Arbor. Kórnickie* 28: 7-68 (Opracowanie na podstawie materiałów zebranych w czasie trzech wypraw do Grecji, w latach 1979-1981).

w la

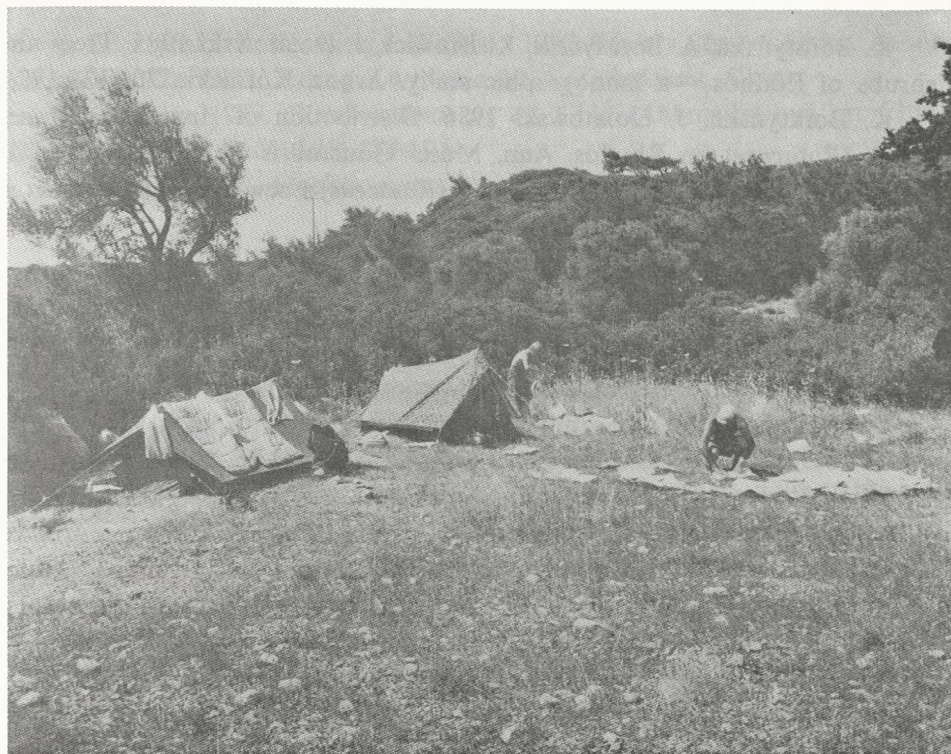
Ryc. 4. Nasz obóz w Epirze. Od lewej ku prawej: kierowca mikrobusu, K. Browicz, J. Zieliński (1981) (fot. A. Boratyński).

Fig. 4. Our camp in Epiros. From left to right: the driver, K. Browicz, J. Zieliński (1981) (photo A. Boratyński).

4. Wyspa Rodos i wschodnia Kreta. 1983

Uczestnicy: K. Boratyńska, A. Boratyński, K. Browicz, J. Dolatowski.
Środek lokomocji: samolot, prom, autobus.

Trasa: 20.04. Warszawa – Ateny; 21.04-22.04. Ateny – Kifissia; 23.04. Ateny – wyspa Rodos; 24.04. Rodos – Salakos; 25.04. Salakos – Profitis Ilias; 26.04. Salakos – Dimilia – Profitis Ilias; 27.04. Salakos – Embona; 28.04. Salakos – Monolithos – Akr. Monolithos; 29.04. Monolithos – Kastellos – Akr. Monolithos; 30.04. Monolithos – Akramitis; 01.05. Monolithos – Apolakia – Akramitis; 02.05. Monolithos – Ag. Isidoros – Ataviros; 03.05. Ag. Isidoros – Fanes – Kamiros; 04.05. Mardrikion – Kritinia; 05.05. Rodos – Lindos – Katavia; 06.05. Katavia – Akr. Prassonisi; Katavia – Apolakia; 07.05. Lachania; 08.05. Lachania – Messangaros – dolina rzeki Skolonia; 09.05. Genandion – M.Ag. Nektariou – Asklipion; 10.05. Asklipion – Vation; 11.05.

Ryc. 5. Nasz obóz na wyspie Rodos, koło Lardos (1983). (fot. A. Boratyński).

Fig. 5. Our camp near Lardos, Island of Rodhos (1983). (photo A. Boratyński).

Asklipion – Laerma – Moni Thari; 12.05. Lardos; 13.05. Lardos – Pefki – Akri – Mirtias – Lindos – Kalathos – Pilon; 14.05. Lardos – Pefki; 15.05. Lardos – Malon – dolina rzeki Makkaris – Charakion; 16.05. Malon – Archangelos – Petronea; 17.05. Malon – Platania – Archangelos – Epta Pigi; 18.05. Malon – Rodos – Maritsa – Psinthos – góra Kournouli; 19.05. Maritsa – Petaludes – Theologos – Damatria; 20.05. Maritsa; 21.05. Rodos – Kallithie – Faliraki; 22.05. Rodos – Asgourou – Maritsa; 23.05. Maritsa; 24.05. Rodos – odjazd na Kretę; 25.05. Kreta: Ag. Nikolaos – Piskopiano; 26.05. Piskopiano – Sitia – M. Toplu – Vai; 27.05. Iraklion – Knossos; 28.05. Piskopiano – Chersonissos; 29.05. Piskopiano – Armariano – Mathia – Ag. Charlampos – Kastelli – Piskopiano; 30.05. Iraklion – prom do Aten; 01.06. Ateny – Warszawa. (Ryc. 5).

W czasie tej wyprawy znaleziono 3 nowe gatunki dla flory drzew i krzewów Rodosu: *Quercus aucheri*, *Rosa sempervirens*, *Tamarix tetrandra*, a ponadto nowy, naturalny mieszaniec *Amygdalus × rhodia*.

Publikacje: K. Boratyńska, A. Boratyński 1984. Distribution of *Liquidambar orientalis* Miller on Rodhos Island. Arbor. Kórnickie 29: 3-11.

K. Boratyńska, A. Boratyński, K. Browicz, J. Dolatowski 1985. Trees and shrubs of Rodhos – a monographic study. *Arbor. Kórnickie* 30: 127-199.

K. Boratyńska, J. Dolatowski 1986. Distribution of *Amygdalus graeca* Lindl. (*Rosaceae*) on Rhodos. *Ann. Musei Goulandris* 7: 25-32.

K. Browicz 1986. *Amygdalus × rhodia* (*Rosaceae*) a new hybrid almond from Rhodes. *Ann. Musei Goulandris* 7: 33-37.

5. Wyspa Chios. 1985

Uczestnicy: A. Boratyński, K. Browicz, J. Zieliński.

Środek lokomocji: samolot, prom, autobus.

Trasa: 08.05.-10.05. Warszawa – Sofia – Ateny; 11.05. Chios – Marmaro – Megali Viglia; 12.05. Marmaro – Kardamila – Pityousa; 13.05. Marmaro – Nagos – Giossonas; 14.05. Marmaro – Amades; 15.05. Marmaro – Amades – Pelinaion Oros; 16.05. Marmaro – Kambia – Vikion; 17.05. Kambia – Chios – Karyes – Pirgi; 18.05. Pirgi – Emborios – Kalamoti – Armolia – Pirgi – Agios Pandes; 19.05. Pirgi – Elata – Ormos Elatas – Passalimani – Mesta – Olymboi – Pirgi; 20.05. Chios – Agia Gala; 21.05. Agia Gala – Melanios – Amani Oros; 22.05. Volissos – Limnos – M.Ag. Markellas; 23.05. Volissos – Nea Potamia – Chalandra; 24.05. Volissos – Kambia; 25.05. Kambia – Spartountza – Pelinaion Oros; 26.05. Kambia – Ag. Georgios; 27.05. Kambia – Marmaro – Vroulindia; 28.05. Marmaro – Kardamila – Mt. Oros; 29.05. Chios – Vrondatos; 30.05. Chios – Anavatos – Kastella – Avgonyma – Nea Moni; 31.05. Chios – Lithion – Mitikas; 01.06. Chios – Komi – Lilikas – Girdia; 02.06. Chios; 03.06. Ateny; 04.06. Ateny – Warszawa.

Flora drzew i krzewów wyspy Chios jest stosunkowo bogata i reprezentowana jest przez 108 gatunków, z czego 31 to gatunki nowe dla wyspy, odkryte w czasie wyprawy – są to: *Amelanchier parviflora*, *Arbutus andrachne*, *Astragalus parnassi*, *Atriplex halimus*, *Celtis australis*, *Convolvulus oleifolius*, *Cupressus sempervirens f. horizontalis*, *Euphorbia acanthothamnos*, *Genista anatolica*, *Globularia alypum*, *Gomphocarpus fruticosus*, *Halimione portulacoides*, *Laurus nobilis*, *Lonicera implexa*, *Lycium europaeum*, *Medicago arborea*, *Phlomis cretica*, *Pinus brutia var. pyramidalis* (nowy takson dla flory Grecji), *Pinus pinea*, *Polygonum icaricum*, *Prunus cocomilia*, *Quercus infectoria*, *Ribes orientale*, *Rosa agrestis*, *Rosa phoenicia*, *Ruscus aculeatus*, *Sueda vera*, *Tamarix hampeana*, *Tamarix ramosissima*, *Teucrium brevifolium*, *Vitis sylvestris*.

Publikacje: A. Boratyński, J. Zieliński 1990. Some interesting woody species new for the island of Chios. *Ann. Musei Goulandris* 8: 33-40.

A. Boratyński, K. Browicz, J. Zieliński 1987. Woody flora of Chios. *Arbor. Kórnickie* 32: 37-92. i drugie wydanie 1994. Kalimassia, Chios.

K. Browicz 1987. *Pistacia lentiscus* cv. Chia (*Anacardiaceae*) on Chios Island. *Pl. Syst. Evol.* 155: 189-195.

J. Zieliński 1987. Floristic notes on the island of Chios. *Willdenowia* 16: 373-374.

6. Wyspa Eubea. 1986

Uczestnicy: L. Awzan, A. Boratyński, K. Browicz, J. Zieliński.

Środek lokomocji: mikrobus „Nysa” z przyczepą.

Trasa: 14.08.-17.08. Kórnik – Czechosłowacja (Dolny Kubin) – Węgry (Szeged) – Jugosławia (Biela Polanka) – Bułgaria (Błagojewgrad); 18.08. Grecja: Eubea (Neos Pyrgos); 19.08. Eubea (Istiaea – Mandulion – Psachna – Chalkis) – Attyka (Akr. Agia Marina); 20.08. Ateny – Akr. Sunion – Paralias; 21.08. Ateny – Eubea (Malakonda); 22.08. Amaryndos – Mt. Olympos koło Gymnon – Sterna – Seta – Aliverion – Velos – Zarakes – Mesochoria – Ormos Karalides; 23.08. Nea Styra – Styra – Marmarion; 24.08. Karystos – Buros – Akr. Mandili – Evangelismos – Kapsurion; 25.08. Karystos – Alexis – Vatisation – Stuppaei – Tsakaei; 26.08. Buphalon – Achladeri; 27.08. Kymi – M. Sotira – Metochion; 28.08. Ormos Metochiu; 29.08. Mt. Skotini; 30.08. Stropones – Mt. Dirphys (1743 m) – Steni – Psachna – Politika – Daphni; 31.08. Stavros – Ag. Sophia – Myli – Ormos Atalanda – Pigadia – Akr. Sarakinikon; 01.09. Vlachia – Pilion; 02.09. Pilion; 03.09. Prokopion – Daphnussa; 04.09. M. Galataki – północno-zachodni kraniec Mt. Kandilion; 05.09. Limni – Kurkuli – Limni; 06.09. Limni – Kalamudion – Drymona – Roviae – Iliia; 07.09. Jialtra – Ag. Georgios – Akr. Lichas; 08.09. Mt. Lichas – Lutra Jialtron; 09.09. Kamatriades – Mt. Telethron – Monokarya; 10.09. Istiaea – Kanatadika – Artemision – Vasilika – Pappades – Kerasea; 11.09. Straphi – Amelandae – Ag. Anna; 12.09. Paralia Kotsikas – Monokarya; 13.09. Lamia – Lekhonia koło Volos; 14.09. Larisa – Thesaloniki – Seres; 15.09.-20.09. Bułgaria (Sofia) – Węgry (Szeged) – Czechosłowacja (Dolny Kubin) – Kórnik.

Flora drzew i krzewów Eubei jest bardzo bogata i liczy 154 gatunki, z czego aż 30 zostało znalezionych po raz pierwszy w czasie tej wyprawy: *Acer platanoides*, *Arthrocnennum macrostachyum*, *Amelanchier chelmea*, *Amelanchier ovalis*, *Amygdalus webbii*, *Cistus parviflorus*, *Eleaegnus angustifolia*, *Halimione portulacoides*, *Lavatera bryoniifolia*, *Lycium chinense*, *Lycium europaeum*, *Nicotiana glauca*, *Periploca graeca* var. *graeca*, *Periploca graeca* var. *vestita* (nowy takson dla flory Grecji), *Prunus spinosa* subsp. *dasyphylla*, *Quercus macrolepis*, *Quercus petraea* subsp. *petraea*, *Quercus petraea* subsp. *iberica*, *Rhamnus*

oleoides, *Rosa arvensis*, *Rubus hirtus*, *Salix amplexicaulis*, *Salvia pomifera*, *Sambucus nigra*, *Sarcocornia fruticosa*, *Sarcocornia perennis*, *Scabiosa hymettia*, *Satureja parnassica*, *Thymbra spicata*, *Ulmus glabra*.

Publikacje: A. Boratyński, K. Browicz, J. Zieliński 1988. Woody flora of Euboea (Evia). *Arbor. Kórnickie* 33: 13-74.

A. Boratyński, J. Zieliński 1989. New data to the distribution of *Scabiosa hymettia* Boiss. et Spruce. *Arbor. Kórnickie* 34: 65-69.

K. Browicz 1989. On the occurrence of *Daphne gnidioides* Jaub. et Spach and *D. gnidium* in Greece. *Bios (Thessaloniki)*: 31-39.

7. Wyspa Zakintos, północny Peloponez, Pindos i Macedonia. 1988

Uczestnicy: A. Boratyński, K. Browicz, A. Tomlik, J. Zieliński.

Środek lokomocji: mikrobus „Nysa”, prom.

Trasa: 10.05.-13.05. Kórnik – Czechosłowacja (Zvolen) – Węgry (Kecskemét) Bułgaria (Sandanski); 14.05. Grecja: Seres – Thesaloniki-Glifa – północna Eubea; 15.05. Pappades – Psachna – Kapsala – Eretria; 16.05. Ateny – Megara – Kato Alepochori; 17.05. Agia Sotira – Loutraki – Isthmia – Korinthos – Ligia – Pargos; 18.05. Diakofto – Mega Spileo – Kalavryta; 19.05. Mt. Chelmos – Kalavryta – Vrisari – Krioneri – Halandritsa; 20.05. Elinikon – Isoma – Kaminia – Kato Achaia – Kalamaki – Lakopetra – Araxos – Loutra Irimis – Varda – Lehena – Kilini; 21.05. Kilini – Zakynthos – Vasilikos – Porto Oro; 22.05. Zakynthos – Kalamaki; 23.05. Zakynthos – słone jezioro „Alykes” – Akr. Katastari; 24.05. Akr. Katastari; 25.05. Ano Volimes – Askos – Korynth – Akr. Skinari; 26.05. Volimes – Anafonitria – Maries – Exo Chora – Kampi – Ag. Leon – Ag. Nikolaos – Spilia – Damianou; 27.05. Gyri – Oros Vrachonias – Agia Marina – Kallithea – Laganas; 28.05. Kalamaki; 29.05. Vasilikos – Mt. Skopos; 30.05. Zakynthos – Kilini – Gastouni – Katakolo; 31.05. Pargos – Epitalio – rzeka Alfios – Abelonas – Efira – Keramidia – Havari – Ilida – Tragano – Simiza – Borsi – Dafni – Mihoio – Mataranga – Riolos; 01.06. Patras – Akr. Rio – Andirio – Gavrolimni – Mesolongi – jezioro Trichonida – Thermo; 02.06. Mirtea – Panatassa – Skoutesioda – Ag. Vlasias – jezioro Kremaston – Frangista – Karpenision; 03.06. Timfristos – Paleokastro; 04.06. Fourni – Rentina – Loutropigi – Kedros – Kallifonio – Karditsa; 05.06. Fanari – Kapas – Mouzaki – Pili – Elati – Petrouli – Pirri – Gardiki – Ag. Paraskevi – Stephani; 06.06. Kastanea – dolina rzeki Malakassiotiko – Kalabaka; 07.06. Asproklisia – Deskati – Paliouria – Lasarades – Elati – Mikrovalto – Poliraho – jezioro Aliakmon – Vathilakos – Kozani – Ptolemaida – jezioro Vergoritida; 08.06. Arnissa – Edessa – Sotira – Apsalos – Aridea – Foustani – Notia; 09.06. podnóże góry Tsena – Periklia – Archangelos – Koupa – Skra – Fanos – Axiopouli – Goumenissa – Kastaneri – Filiria – Gianitsa; 10.06. Messeon

Ryc. 6. Nasz mikrobus „Nysa” i suszenie zbiorów zielnikowych na górze Chelmos, na Peloponezie.
Od lewej ku prawej: A. Tomlik i J. Zieliński (1988). (fot. A. Boratyński).

Fig. 6. Our microbus „Nysa” and preparation of the herbarium, Mt. Chelmos in Peloponissos.
From left to right: A. Tomlik and J. Zieliński (1988). (photo A. Boratyński).

– Nea Sanda – Kilkis – Terpillos – Kokinia; 11.06. Ag. Antonios – zbocza góry Mavrocouni – Pontekerasia – Elliniko; 12.06. Theodosia – Isoma – Seres; 13.06. Seres; 14.06-16.06. Bułgaria (Sofia) – Jugosławia – Węgry (Szeged) – Czechosłowacja – Kórnik. (Ryc. 6).

Na wyspie Zakintos występują 72 gatunki drzew i krzewów w dzikim stanie, w tym 15 to nowo odkryte w czasie wyprawy, a mianowicie: *Convolvulus oleifolius*, *Dianthus fruticosus* subsp. *occidentalis*, *Cistus parviflorus*, *Cotinus coggygria*, *Crataegus monogyna*, *Ephedra foeminea*, *Genista acanthoclada*, *Helianthemum syriacum*, *Laurus nobilis*, *Lavatera bryoniifolia*, *Pistacia terebinthus*, *Quercus pubescens*, *Rhamnus oleoides*, *Sarcocornia perennis*, *Thymelaea tartonraira*. Ponadto na wyspie znaleziono nowy dla flory Grecji gatunek – *Coris monspeliensis*. Drugi nowy dla tego kraju gatunek, *Laburnum alpinum*, został odkryty w środkowym Pindosie.

Publikacje: A. Boratyński, K. Browicz, A. Tomlik, J. Zieliński 1990. Woody flora of Zakynthos Island (Greece). *Arbor. Kórnickie* 35: 47-76.

A. Boratyński, A. Tomlik, J. Zieliński 1989. *Hypericum aegypticum* and *Dianthus fruticosus* on the island of Zakynthos (Greece). *Arbor. Kórnickie* 34: 55-63.

K. Browicz, J. Zieliński 1989. *Coris monspeliensis* (Primulaceae) and *Laburnum alpinum* (Fabaceae), two species new for the flora of Greece. *Willdenowia* 19:83-86.

J. Zieliński 1991. *Scorpiurus vermiculatus* (Fabaceae) rediscovered in Greece. *Willdenowia* 20: 39-41.

J. Zieliński 1991. The genus *Rosa* L. in Greece. *Arbor. Kórnickie* 35: 3-45.

8. Wyspa Lemnos. 1990

Uczestnik: K. Browicz.

Środek lokomocji: samolot.

Trasa: 12.06. Warszawa – Ateny – wyspa Lemnos (Mirina); 13.06. Mirina – Plati; 14.06. Mirina – Therma; 15.06. Mirina – Thanos – Ormos Ag. Pavlos; 16.06. Mirina – Kaspakas; 17.06. Mirina; 18.06. Mirina – Moudros – Lichna; 19.06. Moudros – Romanou – Roussopouli – Kaminia – Poliochni; 20.06. Moudros – Repandini – Kontopouli – Kostinas; 21.06. Moudros; 22.06. Moudros – jezioro „Alikí”; 23.06. Moudros – Paradissi; 24.06. Moudros; 25.06. Moudros – Mirina – Kastro; 26.06. Mirina – Therma – Profitis Ilias; 27.06. Mirina – Agios Dimitrios; 28.06. Mirina; 29.06. Mirina – Kaspakas – Kormos – Sardes; 30.06. Mirina – Avlonas; 01.07. Mirina – Ateny – Kifissia; 02.07. Ateny – Warszawa.

Flora drzew i krzewów wyspy jest bardzo uboga i liczy zaledwie 51 gatunków, z czego aż 21 to gatunki po raz pierwszy tutaj znalezione: *Anagyris foetida*, *Arthrocnemum macrostachyum*, *Crataegus monogyna*, *Crataegus × ruscinonensis* var. *aronioides* (nowy takson dla flory Grecji), *Ephedra foemina*, *Gomphocarpus fruticosus*, *Halocnemum strobilaceum*, *Lonicera etrusca*, *Lycium europaeum*, *Medicago arborea*, *Phillyrea latifolia*, *Pinus brutia*, *Pistacia atlantica*, *Populus alba*, *Pyrus communis* × *P. spinosa*, *Rosa canina*, *Rosa sempervirens*, *Salix alba*, *Solanum dulcamara*, *Solanum elaeagnifolium*, *Ulmus minor* subsp. *canescens*.

Publikacje: K. Browicz 1991. *Crataegus ruscinonensis* var. *aronioides* (Rosaceae), a new nothospecies and nothovariety for the flora of Greece. *Willdenowia* 21: 113-117.

K. Browicz 1992. Trees and shrubs of Lemnos Is. (Greece). *Arbor. Kórnickie* 36: 5-25.

9. Wyspa Itaka i Kefalinia. 1992

Uczestnicy: A. Boratyński, K. Browicz.

Środek lokomocji: samolot, prom, autobus.

Trasa: 07.05.-08.05. Warszawa – Ateny – Kifissia; 09.05. Ateny – Patras – Itaka (Vathi); 10.05. Vathi i okolice; 11.05. Vathi – Ag. Andreas – zachodnie wybrzeże zatoki Kolpos; 12.05. Vathi – zatoka Sarakiniko – zatoka Filiatio; 13.05. Vathi – Perachori – Ak. Ag. Ioannou; 14.05. Vathi – Stavros – Exogi – Mt. Marmacas – Ag. Nikolaos – zatoka Afales; 15.05. Vathi – zatoka Skinios; 16.05. Vathi – M. Taxiarchon; 17.05. Vathi – Anogi; 18.05. Vathi – Frikes – Kioni – Mili – Lefki – Ag. Ioannis; 19.05. Vathi – Cave of Nymfon; 20.05. Vathi – Kefalinia (Sami); 21.05. Sami – Dichalia – Ormos Andissamis; Sami – Katapodata; 22.05. Sami – Agia Evfimia – Neochorion – Vary – Konidarata – Piskardon – Maganos – Anomeria – Kalon Oros – Makriotika; 23.05. Sami – Agrostolion; 24.05. Agrostolion – Drapanon – Farsa; 25.05. Agrostolion – park narodowy Enos Oros; 26.05. Agrostolion – Platys Gialos – Svoranata – Ak. Ag. Pelagia; 27.05. Agrostolion – Vlachata – Agios Georgios – Poros – Skala – Ratzaklion; 28.05. Agrostolion – Livadion – Lixourion – Chavriata – Kounopetra – Megas Lakos – Lixourion; 29.05. Agrostolion – Mt. Gioupari – Ag. Eleftherios – Digaletto – Arginia; 30.05. Agrostolion – Enos Oros – Ag. Nikolaos – Tzanata; 31.05. Agrostolion – Kolpos Agrostolion – Atheras – Ag. Spiridion; 01.06. Agrostolion – Mt. Gioupari – Agia Varvara koło Agrostolion; 02.06. Agrostolion – Angonas – Enossi – Antipata – Fiskardo – Vassilikiades – Assos; 03.06. Agrostolion – Assos – Myrto; 04.06. Agrostolion – Patras – Ateny; 05.06. Kifissia; 06.06. Ateny – Warszawa.

Flora drzew i krzewów Itaki reprezentowana jest przez 60 gatunków, a 32 to gatunki nowe, pierwszy raz stwierdzone na wyspie: *Anagyris foetida*, *Arbutus andrachne*, *Calicotome villosa*, *Capparis spinosa*, *Celtis australis*, *Cercis siliquastrum*, *Cistus monspeliensis*, *Crataegus monogyna*, *Erica arborea*, *Euphrobia acanthothamnus*, *Hedera helix*, *Laurus nobilis*, *Lycium europaeum*, *Micromeria myrtifolia*, *Myrtus communis*, *Nicotiana glauca*, *Osyris alba*, *Pinus halepensis*, *Pinus pinea*, *Prunus spinosa*, *Pyrus communis* × *P. spinosa*, *Ptilostemon chamaepeuce*, *Rhamnus oleoides*, *Rosa sempervirens*, *Rubus canescens*, *Rubus ulmifolius*, *Ruta chalepensis*, *Quercus ithaburensis* subsp. *macrolpeis*, *Sambucus nigra*, *Spartium junceum*, *Ulmus minor*, *Vitex agnus-castus*.

Na wyspie Kefalinia odkryto 5 nowych dla tej wyspy gatunków: *Aristolochia sempervirens*, *Celtis australis*, *Nicotiana glauca*, *Rosa canina*, *Salix alba*.

Publikacje: A. Boratyński, K. Browicz 1993. Contribution to the woody flora of Kefallinia (Ionian Islands, Greece). *Arbor. Kórnickie* 38: 7-15.

A. Boratyński, K. Browicz 1994. Trees and shrubs of Ithaki (Ionian Islands, Greece). *Arbor. Kórnickie* 39: 9-30.

10. Wyspa Kos. 1993

Uczestnik: K. Browicz.

Środek lokomocji: samolot, prom, autobus.

Trasa: 28.05. Warszawa – Ateny; wyspa Kos; 29.05. Kos – Ammos; 30.05. Kos – Akr. Psalidi – Agia Marina; 31.05. Kos – Tigaki – słone jezioro „Alykes”; 01.06. Kos – Zia Asphendiou – Oros Dikaio; 02.06. Kos – wyspa Pserimos i Kalymnos; 03.06. Kos – Pili; 04.06. Kos – Mastichari – Ag. Ioannis; 05.06. Kos – Kardamena – Eleon – południowe zbocze Oros Dikaio; 06.06. Kos – Kermetes (Platani) – Askłipieion; 07.06. wyspa Nisiros; 08.06. Zia Asphendiou – Ag. Dimitrios – Lagoudi – Agia Evangelistria; 09.06. Kos – Kephalos; 10.06. Kephalos – góra Latra; 11.06. Kephalos – Limanaki; 12.06. Kephalos – góra Zini – Kamari – Ag. Stefanos; 13.06. Kephalos – Akr. Ag. Ioannis – Ag. Theologos; 14.06. Kephalos – Plakia – Akr. Drepanon; 15.06. Kephalos – Kos; 16.06.-17.06. Ateny – Kifissia; 18.06. Ateny – Warszawa.

Flora drzew i krzewów tej wyspy liczy 87 gatunków, z czego 12 zostało znalezionych tu po raz pierwszy w czasie wyprawy: *Amygdalus webbii*, *Lonicera implexa*, *Lycium europaeum*, *Medicago arborea*, *Nicotiana glauca*, *Phillyrea latifolia*, *Pistacia atlantica*, *Populus alba*, *Quercus infectoria*, *Rosa sempervirens*, *Ruscus aculeatus*, *Tamarix tetrandra*.

Publikacje: K. Browicz 1994. Trees and shrubs of Kos Island (Dodecanese – Greece). *Arbor. Kórnickie* 39: 31-55.

11. Wyspa Icaria 1994

Uczestnicy: K. Browicz, J. Zieliński.

Środek lokomocji: samolot.

Trasa: 26.04. Warszawa – Ateny; 27.04. Ateny – wyspa Icaria (Agios Kirykos); 28.04. Agiops Kirykos – Xylosirtis; 29.04. Agios Kirykos – Koudoumas – Mavrikato – Oxea – Katafigi; 30.04. Agios Kirykos – Therma; Agios Kirykos – Christostomos; 01.05. Agios Kirykos – Therma – Panagia – Koudoumas; 02.05. Agios Kirykos – Ag. Kiryaki – Perdiki – Oxea; 03.05. Agios Kirykos – Nealia – Kerame – Faros; Agios Kirykos – Ag. Pantaleimon; 04.05. Agios Kirykos – Armenistis; 05.05. Armenistis – Nas – Prospera – Koyniadi – Christos Rachon – Ag. Dimitrios; 06.05. Armenistis – Ag. Polycarpus – Christos Rachon – Kastanian – Mounte Evangelistrias – Maratho – Stavlos – Avlaki; 07.05. Armenistis; 08.05. Armenistis – Nas – Nanoura – Amalon; 09.05. Armenistis – Christos Rachon – Pezi – Mounte Evangelistrias – Lapsachades – Mandria – Fidos – Avlaki; 10.05. Evdilos – Kampos – Frantato – Pigi – Kampos; 11.05. Evdilos – Kampos – Frantato; 12.05. Evdilos – Keramio – Droustoulas; Evdilos – Agios Dimitrios (Stavri); 13.05. Evdilos

– Agios Kirykos; 14.05. Agios Kirykos – Plagia; 15.05. Agios Kirykos – Mavrato – Oros Atheras; Agios Kirykos – Nealia; 16.05. Agios Kirykos; 17.05. Agios Kirykos – Ateny; 18.-19.05. Ateny – Kifissia; 20.05. Ateny – Warszawa.

W czasie pobytu na Ikarii stwierdziliśmy występowanie na tej wyspie 14 gatunków drzew i krzewów, dotąd stąd nie podawanych, a mianowicie: *Capparis spinosa* subsp. *orientalis*, *Castanea sativa*, *Celtis tournefortii*, *Colutea melanocalyx* subsp. *davisiana*, *Crataegus* × *sinaica*, *Lonicera implexa*, *Medicago arborea*, *Micromeria graeca*, *Pinus pinea*, *Rhamnus oleoides*, *Smilax aspera*, *Tamarix hampeana*, *Tamarix tetrandra*, *Ulmus minor*.

Publikacje: K. Browicz, J. Zieliński 1995. Trees and shrubs of Icaria Island (Greece) – w przygotowaniu.

STRESZCZENIE

W ciągu piętnastu lat, między 1979 a 1994 rokiem, w Zakładzie Systematyki i Geografii Instytutu Dendrologii PAN, zostało zorganizowanych 11 wypraw terenowych do Grecji, a to celem zebrania materiałów zielnikowych oraz zgromadzenia notatek florystycznych dotyczących drzew i krzewów tego kraju. Autor wymienia te wyprawy w porządku chronologicznym, podaje skład osobowy uczestników, środki lokomocji, trasy podróży oraz ważniejsze wyniki. Były to następujące wyprawy: 1. Tracja, wschodnia Macedonia i Chalkidiki – 29.05-05.07. 1979; 2. Peloponez – 02.09-11.10.1980; 3. Zachodnia Grecja – 03.09.-02.10. 1981; 4. Wyspa Rodos i wschodnia Kreta – 20.04-01.06. 1983; 5. Wyspa Chios – 08.05.-04.06. 1985; 6. Wyspa Eubea – 14.08.-20.09. 1986; 7. Wyspa Zakintos, północny Peloponez, Pindos i Macedonia – 10.05.-16.06. 1988; 8. Wyspa Lemnos – 12.06.-02.07. 1990; 9. Wyspa Itaka i Kefalinia – 07.05.-06.06. 1992; 10. Wyspa Kos – 28.05.-18.06. 1993; 11. Wyspa Icaria – 26.04.-20.05. 1994. W wyniku przeprowadzonych badań uczestnicy wypraw opublikowali łącznie 27 prac oraz jedną książkę – atlas pt. „Chorology of trees and shrubs in Greece”.